

*Základní škola a mateřská škola, Dolní Lánov, okres Trutnov
Dolní Lánov 222, 543 41, Lánov, IČO: 710 09 761
email: zs.d.lanov@atlas.cz, tel.: 735 756 730*

**Školní družina při Základní škole a mateřské škole
Dolní Lánov 222**

Hrou k poznání ....

Výchovně vzdělávací program
školní družiny
2021/2022

Mgr. Lucie Koniková
ředitelka školy

Sestavila:
Anita Blažejová
vychovatelka ŠD

Úvod

Školní družina je zřízena podle zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), a řídí se podle vyhlášky MŠMT č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání.

ŠD realizuje výchovnou, vzdělávací a zájmovou činnost mimo vyučování. Činnosti probíhají formou pravidelných nebo příležitostných aktivit z oblasti vzdělávací, odpočinkové, rekreační a zájmové činnosti. Školní družina umožňuje žákům přípravu na vyučování.

Práce Školní družiny je zcela samostatnou oblastí výchovně vzdělávací činnosti a řídí se specifickými požadavky a pravidly pedagogiky volného času.

Žáci jsou v jednom oddělení školní družiny a počet přítomných žáků se během dne mění, odcházejí do zájmových kroužků nebo domů. Tato mobilita je zohledňována na začátku školního roku při sestavování provozu družiny.

Provoz družiny v pracovní den: ranní družina od 6:45 do 7:45, odpolední družina od 11.35 do 16 hodin. V době vedlejších prázdnin je družina otevřená podle potřeby rodičů, nebo když jsou organizovány různé akce.

Věk žáků: 6 – 12 let (1. – 5. ročník)

Kapacita družiny : 30 žáků

Vychovatelka : Anita Blažejová

Ředitelka základní školy : Mgr. Lucie Koniková

Kontakty:

Telefon 499 522 212

E-mail: zs.d.lanov@atlas.cz

Webové stránky: zsmsdolnilanov.cz

Výchovně vzdělávací program zpracovala vychovatelka Miroslava Křížková

Platnost dokumentu: od 1. září 2007

Informace o družině

ŠD zabezpečuje žákům náplň volného času v době mezi vyučováním, odpoledne před odchodem domů nebo do jiných zájmových aktivit. Probíhá při činnostech spojených s odpočinkem, rekreací, zájmovou činností, zábavou.

Zájmové rozvržení a uspořádání činnosti ŠD se řídí požadavky psychohygieny. Usilují o to, aby byl podporován zdravý tělesný, duševní a sociální vývoj dítěte. Působím na žáky v době zvýšené únavy z vyučování. V této době se projevuje zvýšená potřeba pohybu jako kompenzace dlouhého sezení při vyučování. Těmto požadavkům se snažím přizpůsobit režim dne v družině.

Pro každodenní činnost využíváme místnost školní družiny, která je členitá (umožňuje žákům soukromí při hrách ve skupinách). Celá místnost je pokryta kobercem, proto je využívána hlavně ke hře se stavebnicemi, odpočinkovým činnostem apod.. pro zájmové a rukodělné činnosti je jiná menší místnost vybaveny novými stolky a židličkami. Hygienické zázemí je na stejném podlaží jako školní družina.

Pro zájmové činnosti se snažím využít i jiné vhodné prostory v budově školy: tělocvična, jídelna a chodba.

Pro herní činnosti si žáci mohou vybírat stavebnice, hračky, stolní hry apod.. vše je umístěno tak, aby si je žáci mohli brát a ukládat samostatně a vyznali se v jejich uložení.

Pro aktivity venku si mohou žáci vybrat sportovní náčiní – různé druhy míčů, švihadla, skákací gumy, koloběžky, badminton, líný tenis, kočárky, pomůcky na tvořivé hry s pískem a další. Tyto pomůcky jsou uloženy v nově vybudovaném domku na zahradě MŠ.

Pro rozvoj čtenářských dovedností a pěstování čtenářských návyků jsou ve školní družině knihy pro děti různého žánru, časopisy, brožury. Ve škole je zároveň knihovna, kde si žáci mohou půjčovat knihy a číst si je ve družině. Žáci rádi využívají různé hry k rozvoji slovní zásoby, skládání slov a vět, pexeso, kvarteta apod..

Školní družina je vybavena televizorem a DVD. CD přehrávač si můžeme půjčit ze třídy. Žáci mohou pracovat i na počítači, mají možnost využívat i internetu. Počítač je hlavně využíván k didaktickým hrám rozvíjející pohotovost, představivost, získávají poznatky o dalším využití počítače např. ke kreslení, psaní, hledání informací a hraní naučných interaktivních her.

Pro přípravnou práci a uložení materiálu je využíván kabinet vybavený policemi a skříněmi.

Oděv a obuv mají žáci uložené v šatně v přízemí. Aktovky mají v přízemí na chodbě u šatny.

Šatna se zamyká.

V okolí družiny využíváme se žáky krásné přírodní prostředí, které je zdrojem poznání i možností k rekreačním činnostem a vycházkám. K rozvoji pohybových dovedností a schopností jsou využívány dopravní hřiště za školou, víceúčelové sportovní hřiště a pískoviště (doskočiště). Na školní zahradě je lanová pyramidová prolézačka, houpací hnízdo a dále prolézací sestava se skluzavkami a houpáčkami.

Podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nadaných žáků

Organizace ŠD i prostředí ŠD umožňuje integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami spolupracuji úzce s učitelkami. Jsem seznámena se závěry odborných vyšetření žáka v PPP a následně stanovím vhodnou formu integrace a formu práce ve ŠD. Samozřejmostí je spolupráce s rodiči. U dětí se zdravotním znevýhodněním je zohledňováno přiměřené zatížení v případě pohybových aktivit, vycházek. Třídní učitelky a zákonní zástupci informují vychovatelku o všech změnách zdravotního stavu dítěte. V případě potřeby mohou být dětem poskytnuty pomůcky nezbytné pro naplňování výchovně vzdělávacího programu ŠD. Zvláštní péče je těmto dětem věnována i při přípravě na vyučování. U dětí mimořádně nadaných se jedná hlavně o možnost volby vhodných forem práce, dostatek podnětů k rozvíjení jejich nadání - (používání počítače, internet, encyklopedie) a začleněním do kolektivu starších dětí.

Psychosociální podmínky

Snažím se vytvářet takové prostředí, aby se děti cítily spokojené, bezpečně a jistě. Každé dítě má stejná práva, možnosti, povinnosti. Nabídka alternativních aktivit je dobrovolná. Do plánování, realizace i hodnocení činností jsou žáci aktivně zapojováni. Snažím se, aby každý žák mohl uplatnit své specifické vloh a schopnosti, být tak v některých z nabízených čin. úspěšný. Žáci nejsou přetěžováni, dostávají srozumitelné pokyny. Při práci v nich rozvíjím citlivost pro vzájemnou pomoc a toleranci, podporu ve vztahu k ostatním, ohleduplnost, zdvořilost, solidaritu. Podporuji důvěru žáka v sebe sama, převažuje pozitivní hodnocení.

Co je možné zlepšit v rámci bezpečnosti a zdraví žáků

- na pozemku školy a v jejím okolí by se neměly vyskytovat alergizující, případně jedovaté rostliny
- sledovat prašnost
- hlídat přetápění místností, suchý vzduch
- včas upozorňovat rodiče na zdravotní změny žáka (příznaky možného onemocnění)
- žáky nevystavovat nadměrné zátěži počítačů
- pískoviště chránit fólií
- pedagog je žákům příkladem

Režim dne

Je stanovený s ohledem na psychohygienické podmínky. Jeho uspořádání dává možnost pružně reagovat na individuální potřeby aktivity i odpočinku u jednotlivých žáků. Také umožňuje organizaci činností v průběhu dne pružně přizpůsobit potřebám a aktuální situaci, reaguje i na neplánované situace v družině. Poměr řízených a spontánních činností je vyvážený.

Žáci jsou podněcováni k vlastní aktivitě. Tyto aktivity probíhají formou individuální, skupinové nebo frontální činnosti. Využívají i způsob práce ve dvojicích.

Pobýváme co nejdéle čas venku. Organizují delší vycházky do přírody. Na vycházkách dávám žákům volnost, v útvarech chodíme pouze v nutných případech (silnice).

Po vyučování dochází k velkému poklesu výkonnosti. Žáci využívají spíše spontánní individuální či skupinové aktivity. Doba a způsob odpočinku se řídí potřebami žáků. Po odpočinku navazují zájmové činnosti různého zaměření. Činnosti zaměřené na pohybovou rekreaci se snažím provádět venku nebo v tělocvičně. Pokud žáci mají delší dobu vyučování nebo odpolední vyučování, zařazuji toho dne pouze činnosti odpočinkové a rekreační, nebo činnosti, které lze provádět mimo budovu školy.

Denní skladba činností

-po ukončení vyučování – hygiena, oběd

-odpočinkové činnosti - jsou top klidové aktivity spontánních či nabízených činností na odstranění únavy a regeneraci duševních a fyzických sil; žáci sami volí k těmto činnostem optimální polohu

-zájmové činnosti - umožňují žákům seberealizaci, poznávání a rozvoj dovedností; dominující je vlastní aktivita žáků, která jim přináší radost a uspokojení; činnosti probíhají ve skupinách či individuálně, organizovaně či spontánně

-rekreační činnost – slouží k regeneraci sil; zařazuji do nich náročnější pohybové, sportovní, turistické nebo manuální prvky

-svačina – pitný režim je zajištěný

pobyt žáků v družině provází řada režimových momentů – přechody, převlékání, sebeobslužné činnosti. Snažím se, aby probíhaly s co nejmenším úsilím, bez stresů a žáci je vykonávali automaticky.

Příprava na vyučování

Žáci se mohou připravovat na vyučování jakoukoliv činností, které procvičuje získané poznatky ze školy. Žák se tím učí používat získané dovednosti v každodenní činnosti, např. při spontánních aktivitách, při zájmových činnostech apod..

Vypracování domácích úkolů je možné zařadit do denního programu pouze se souhlasem rodičů a nejdříve v době, kdy je ve ŠD méně dětí.

Personální obsazení

Na naší škole je pouze jedno oddělení družiny. Splňuji požadavky na předepsanou odbornou způsobilost. Mám zájem o svůj odborný růst, soustavně se dále vzdělávám.

Denní podstatou mé pedagogické práce je tvořivá improvizace, pružné a citlivé reagování na okamžitou situaci, vnímám celou osobnost žáka a snažím se je získávat ke spolupráci. Předávám nové poznatky a snažím se vést žáky k citovému prožívání bezprostředních vztahů k okolí. Usiluji, aby výsledkem byla pohoda a prožitek žáků, jejich zaujetí pro činnost, radostné prožití pobytu v družině.

Přijímání žáků

Žáky přihlašují do družiny rodiče. Při nástupu žáka do družiny vyplní rodiče zápisní lístek, na kterém uvede důležité informace o žákovi, rozsah docházky a způsob odchodu žáka z družiny. Do školní družiny může být žák přihlášen během celého školního roku. Žák může ukončit docházku v průběhu roku po předložení písemné žádosti rodičů.

Možná rizika, která ovlivňují a narušují výchovně vzdělávací činnost:

- časová rozdílnost při nástupu žáků do ŠD po vyučování
- více ročníků v oddělení
- kroužky zájmové činnosti
- střídání přítomnosti žáků
- odchody žáků domů a osobní předávání žáků rodičům
- časový prostor pro činnosti
- zapomnětlivost žáků – hledání částí oděvů, pomůcek
- zdravotní potíže žáků (alergie, bolesti, nevolnost)

Oblasti výchovně-vzdělávací činnosti

1. Člověk a jeho svět
2. Člověk a společnost
3. Člověk a příroda
4. Člověk a kultura
5. Člověk a zdraví
6. Člověk a svět práce

Výchovně vzdělávací činnost je rozdělena do šesti výše uvedených oblastí. Všemi těmito oblastmi prolínají průřezová témata.

Tématické okruhy průřezových témat

Do základního vzdělávání je zařazeno 6 průřezových témat:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

Obsah výchovně vzdělávací činnosti

Osobnostně orientovaný program je založený na integrovaném vzdělávání hrou, činnostech a prožitcích žáků a umožňuje pracovat s tématickými celky, jejichž realizace spočívá nejen v řízených činnostech žáků. Využívám běžné životní situace i nahodile vzniklé okolnosti a příležitosti.

Tématické celky

PODZIM

- procházíme školou – orientujeme se ve škole
- známe bezpečnou cestu do školy a zpět
- poznáváme nebezpečná místa na přecházení silnice
- vyrábíme dopravní značky
- soutěžíme v oblasti dopravní výchovy
- stavíme z přírodnin v přírodě, sbíráme přírodniny
- umíme se správně chovat v přírodě
- čteme si pro radost
- zdobíme ŠD a školu
- vyrábíme z přírodnin
- kreslíme a modelujeme ovoce a zeleninu
- soutěžíme ve smyslovém poznávání (čich, chuť, hmat, sluch)
- sportujeme
- využíváme pohybových her v přírodě (přírodovědné, poznávací, stopovací, orientační)
- poznáváme houby
- zpíváme si pro radost
- kreslíme, malujeme, vyrábíme „draky“ a pouštíme je
- zdoláváme přírodní překážky
- učíme se nové hry
- pracujeme s listy
- připravujeme se na Vánoce

ZIMA

- nacvičujeme na besídku
- zdobíme ŠD a školu
- pečeme a zdobíme
- jedeme na výlet – „Vánoční město“
- máme jarmark
- vyrábíme drobné dárky a přání
- pomáháme zvířátkům a ptáčkům v zimě
- nebojíme se přenocovat ve škole
- pozorujeme stopy ve sněhu
- provozujeme zimní sporty
- vyprávíme si o tom, jak předcházet úrazům
- učíme se ošetřovat jednoduchá zranění
- vyprávíme si o otužování a zdravém životním stylu
- kreslíme návrhy plakátů

- soutěžíme ve stavbě ze sněhu
- závodíme v hodu sněhovou koulí
- jezdíme na běžkách, bobujeme

JARO

- vyhledáváme první jarní léčivky, sbíráme je a sušíme
- vaříme léčivý čaj
- jdeme na besedu do místní knihovny
- vyprávíme si o Velikonocích
- zdobíme kraslice
- pozorujeme jarní přírodu
- vyrábíme z odpadového materiálu
- pečujeme o pokojové rostliny
- vyrábíme dárky pro maminky
- soutěžíme v atletice
- hrajeme kuličky
- pálíme „Čarodějnice“, připravujeme táborák
- vyprávíme si o domácích zvířatech, modelujeme je
- hrajeme pexeso, kvarteta s náměty živočichů a rostlin
- napodobujeme hlasy zvířat
- povídáme si o péči o náš chrup
- pozorujeme klíčení semínek
- upevňujeme si znalosti pravidel – BESIP
- známe pravidla bezpečné jízdy na kole
- výtvarně znázorňujeme různé hromadné dopravní prostředky
- cestujeme prstem po mapě, „navštěvujeme“ známá místa, vyprávíme si o nich

LÉTO

- slavíme MDD
- připravujeme hry pro naše sportovní odpoledne
- vymýšlíme celkový program a plánujeme, kde budou jednotlivá stanoviště
- zveme rodiče na sportovní odpoledne, připravujeme občerstvení
- přespáváme ve škole
- tančíme, soutěžíme
- chodíme do přírody – poznáváme živočichy žijící v našem okolí
- využíváme pohybových her v přírodě (přírodovědné, poznávací, stopovací, orientační)
- jedeme na výlet
- těšíme se na prázdniny
- povídáme si o bezpečnosti při koupání, opalování apod.

Pravidla pro vnitřní evaluaci a hodnocení

Vnitřní evaluace a hodnocení probíhá na úrovni družiny. Analyzují a vyhodnocují podmínky i výsledky výchovně vzdělávacího procesu, hodnotím, nakolik jsou naplňovány výchovně vzdělávací cíle. Sledují individuální rozvoj žáků, jejich individuální pokroky ve výchovně vzdělávacím procesu.

Hodnocení

Hodnocení tématického celku provádím po skončení, nebo i v průběhu. Zamýšlím se nad tím, zda byl vytyčený specifický cíl naplněn a jaké další cíle byly sledovány. Podle získaných výsledků můžu dál plánovat tématické celky, jejich části upravovat, obměňovat, obohacovat o nové náměty, hledat nové prostředky činnosti.

Hodnocení směrem k žákům provádím průběžně – hodnotím individuální výsledky žáků, jejich pokroky, úspěchy, nezdary. Individuální hodnocení má zvláštní význam i pro sebehodnocení žáka. S žákem o pokrocích, kterých dosahuje, výhodným způsobem hovořím.

Bezpečnost a ochrana zdraví

Motto „Úraz není náhoda a nemusí se stát.“

Úraz dítěte znamená, že dospělý neudělal pro bezpečnost vše, co měl pro bezpečnost prostředí, v němž se dítě pohybuje, nebo že dítě nevědělo, jak se chovat bezpečně, nebo se záměrně chovalo nebezpečně svému zdraví. Prevence úrazů neznamená nic jiného než změnu skutečností.

Žáci jsou v průběhu roku seznamováni s možnými riziky pohybu v určitém prostředí, s možnými následky různých činností, se správnými způsoby používání nástrojů a jsou poučováni o zásadách správného chování nejen ve škole, na veřejnosti, na komunikacích, ale i době prázdnin, při různém ročním období, při sportování. Jsou opakovaně seznamováni s postupem při úrazu a v případě požáru.

Ochrana žáků před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí

Průběžně sleduji konkrétní podmínky a situaci ve školní družině z hlediska výskytu sociálně patologických jevů, uplatňuji různé formy a metody umožňující včasné zachycení ohrožených žáků, spolupracuji s třídními učitelkami.

Žáci mají přísný zákaz nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek a nebezpečných předmětů.

Projevy šikanování mezi žáky, tj. násilí, omezování osobní svobody, ponižování apod., kterým by se dopouštěli jednotliví žáci nebo skupiny žáků vůči jiným žákům nebo skupinám, jsou při činnostech školní družiny přísně zakázány a jsou považovány za hrubý přestupek.

Ve školní družině jsou vytvořeny podmínky pro zajištění bezpečnosti a ochrany dětí, ochrany před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí. Zvolené formy odpovídají věkovým zvláštěnostem žáků a potřebám provozu. Jedná se o průběžně prováděný dohled, výchovné působení v průběhu realizovaných činností uplatňovaných v souladu s realizovaným školním vzdělávacím programem.

Základním cílem je výchova dětí ke zdravému životnímu stylu, k osvojování pozitivního chování a k rozvoji osobnosti. Program školní družiny bude navazovat na ŠVP zaměřením na prevenci a aktivitami podporujícími dobré vztahy, vhodné využívání volného času, zájmové aktivity, sportovní akce, vycházky do přírody, očista okolí školy, třídění odpadu apod.

Družina zajišťuje sportovní vyžití dětí ve volném čase. Od září 2015 je škola zapojená do projektu pokusného ověřování „**Hodina pohybu navíc**“ vyhlášené MŠMT a NÚV pro děti z 1., 2. a 3. ročníku se zaměřením na všeobecný pohybový rozvoj žáků a na rozvoj základních pohybových dovedností ve sportovních hrách, které v sobě spojují hravost, kolektivnost, komunikaci, spolupráci, respekt a disciplínu. Od září 2018 projekt pokračuje pod názvem „**Sportuj ve škole**“, který je na základě MŠMT realizován prostřednictvím **Asociace školních sportovních klubů ČR**. Projekt je určen žákům z 1. – 5. ročníku.

Závěr

Snažím se společně s žáky vytvářet hranice správného chování. Snažím se je oceňovat. Dávám dětem prostor pro jejich názor a řešení ve věcech, které se jich týkají. Dávám jim možnost si vybrat. Nehodnotím žáka, ale jeho výkon.

Nezbytnou podmínkou úspěšné výchovy je nejen láska, ale také respektování osobnosti dítěte. Přeji si, aby z dětí vyrostli šťastní, úspěšní a tvořiví lidé, kteří budou schopni zvládat běžné i náročné situace, se smyslem pro zodpovědnost.

Pro rozvoj řady kompetencí je zapotřebí pravidelný a dlouhodobý styk s vrstevníky a dalšími lidmi. Pro život se potřebujeme naučit domluvit, vycházet a spolupracovat s nejrůznějšími lidmi – nejen s těmi blízkými a s přáteli, ale i s lidmi, kteří se od nás odlišují co do schopností, chování, zvyků, temperamentu, zájmů...i když si s nimi třeba úplně „nepadneme do oka“.